

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

PL 20

00023 VALTIONEUVOSTO

KANTELU VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERILLE

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry ("Yhdistys"), Niemenkyläntie 165, 88730 Ylä-Vieksi
(postiosoite, johon asian käsittelyä koskevat ilmoitukset kantelijalle pyydetään toimittamaan)

Puhelinnumerot:

040 838 7419 (Eeva Kyllönen, puheenjohtaja)

0400 542 552 (Timo Niskanen, varapuheenjohtaja, puhelinnumero, johon asian käsittelyä
koskevat ilmoitukset kantelijalle pyydetään ensisijaisesti toimittamaan)

044 992 5410 (Pekka Pääkkönen, hallituksen jäsen)

Kantelun kohteet

Kantelussa on kysymys seuraavien viranomaisten menettelystä [kantelun nettiversiossa nimet poistettu]:

- 1) Metsähallitus, Viestitie 2, 87700 KAJAANI
- 2) [Päällikkö A], Metsähallitus, Viestitie 2, 87700 KAJAANI
- 3) [Päällikkö B], Kainuun metsäkeskus, Kauppakatu 25 A, 87100 KAJAANI

A. Sovellettavia säännöksiä

Perustuslain (PL) 6 §:ssä on turvattu yhdenvertaisuus lain edessä. PL 21.1 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Hallintolain (HL, 434/2003) 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita.

HL 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Julkisuuslain (JulkL, 621/1999) 6.2 §:n mukaan viranomaisen laatima tarjouspyyntö liiteasiakirjoineen, muissa kuin saman momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu tai sitä vastaavalla tavalla varmennettu, jollei asiakirjan julkisuudesta taikka salassapidosta tai muusta tietojen saantia koskevasta rajoituksesta JulkL:ssa tai muussa laissa säädetä.

JulkL 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. JulkL 10 §:n mukaan, kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, tieto on annettava asiakirjan julkisesta osasta, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon.

JulkL 14.4 §:n mukaan tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomaisen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. JulkL 5.2 §:n mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomaisen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Metsälain (ML, 1093/1996) mukaan, milloin ML 2.1 §:ssa tarkoitettun metsätalousmaan muuhun käyttöön ottaminen sisältää sellaisen toimenpiteen, johon vaaditaan viranomaisen lupa, sovelletaan alueeseen ML:n säännöksiä siihen saakka, kunnes luvan myöntämistä koskeva päätös on saanut lainvoiman tai kunnes lupaviranomainen on toimivaltansa rajoissa antanut suostumuksensa tällaiselle toimenpiteelle (ML 3.2 §).

ML 8 §:n mukaan, jos metsätalousmaata, joka on ilmoitettu otettavaksi muuhun käyttöön, ei ole viiden vuoden kuluessa hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamisesta otettu tähän käyttöön, sovelletaan alueeseen ja sillä suoritettuun hakkuuseen tai muuhun toimenpiteeseen ML:n säännöksiä (ML 3.3 §) ja jos samassa momentissa tarkoitettu hakkuu tai muu toimenpide todetaan tapahtuneeksi vastoin ML:n säännöksiä, tulee syyteharkinnassa ja korjaavia toimenpiteitä koskevassa arvioinnissa harkita, onko aie ottaa alue muuhun käyttöön ollut todellinen ja onko peruuntuminen johtunut sellaisesta esteestä tai syystä, johon ei ole voinut kohtuudella varautua (ML 3.4 §).

ML 17 §:n mukaan alueella on pidettävä samassa pykälässä tarkoitettu katselmus metsäkeskuksen aloitteesta viipymättä, jos on perusteltua syytä epäillä, että hakkuu tai muu toimenpide on tehty vastoin ML:a tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, tai jos maanomistaja taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltija ei ole uudistushakkuun jälkeen huolehtinut 8 §:n mukaisesta velvoitteestaan.

ML 22 §:n mukaan metsäkeskuksen on ML 18 §:ssä tarkoitetun teon tai laiminlyönnin todettuaan ilmoitettava asiasta syyttäjälle syytteen nostamista varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa tai laiminlyöntiä olosuhteet huomioon ottaen on pidettävä vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista. Säännöksen perustelujen mukaan metsänkäyttöilmoituksen tekemisen laiminlyöntiä ei ilman erityisiä syitä pidettäisi vähäisenä laiminlyöntinä, josta ilmoitus voitaisiin jättää tekemättä (HE 63/1996 vp, s. 37).

Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun asetuksen (YVAA, 713/2006) 6.1 §:n mukaan hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla, on muun muassa momentin 2 f) kohdassa tarkoitettu yli 200 hehtaarin laajuisen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä[...]luonnon pysyvääsluonteinen muuttaminen[...] poistamalla puusto pysyvästi.

Ympäristönsuojeluasetuksen (YSA, 169/2000) 1.1 § 14 a) kohdan mukaan ulkona sijaitseva ampumarata -toiminto edellyttää ympäristölupaa.

Metsäkeskuksista annetun lain (metsäkeskuslaki, 313/2007) 5 a §:n mukaan viranomaispäällikkö ratkaisee esittelystä saman lain 1 a.2 §:ssä tarkoitettuihin viranomaistehtäviin liittyvät hallintoasiat.

Kiinteistöverolain (KVL, 654/1992) 3.1 § 1) kohdan mukaan verosta kokonaan vapaita kiinteistöjä ovat muun muassa metsä[talousalue]t.

B. Taustaa

Kantelukokonaisuus

Tämä kantelu liittyy samaan asiakokonaisuuteen kuin eduskunnan oikeusasiamiehellä vireillä oleva, 5.2.2010 Yhdistyksen tekemä kantelu Maavoimien Esikunnan menettelyistä. Tämänhetkisten tietojen valossa katsoo Yhdistys olevansa pakotettu kantelemaan lähikuukausien aikana eräiden muidenkin viranomaisten ja viranhaltijoiden kuin myös luottamushenkilöiden menettelyistä Vuosankaan liittyen. Keskeisimpiä sovellettavia säännöksiä tulisivat olemaan JulKL 9 §, HL 21.1 § ja HL 45.1 §.

Yhdistyksen osallistuminen Kainuun maakuntaaavoitukseen

Kainuun maakunta -kuntayhtymä valmistelee Kainuun 1. vaihemaakuntakaavaa (tämän jälkeen "Vaihekaava"), jossa ratkaistaan alueidenkäyttö puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita varten Kainuussa. Kuhmossa sijaitsee Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue (tämän jälkeen "Vuosanka"), joka on Vaihekaavan valmistelussa keskeisessä asemassa. Kanteluasiassa on kysymys Vuosankaa koskevista tai siihen liittyvistä menettelyistä.

Yhdistys on Vaihekaavan osallinen. Vuosanka sisältyy yhdistyksen toimialueeseen. Yhdistyksen on oikeutettua odottaa, että viimeistään yksilöidysti pyydettyään se saa

asianmukaisilta toimivaltaisilta viranomaisilta tiedon säädöksistä, joita nämä Vuosangassa soveltavat, samoin kuin tarpeellisina pitämänsä asianmukaiset muut viranomaisten tiedot, mukaanlukien pyytämänsä sisältötiedot viranomaisten julkisista asiakirjoista. Riittävät tiedot ovat perusedellytys sille, että Yhdistys voi osallistua maakuntakaavoitukseen maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettulla tavalla ja siten, että Århusin yleissopimuksessa osallistumiselle asetetut kriteerit voisivat ylipäänsä toteutua.

Selvyyden vuoksi jäljempänä perustellaan asiakirjojen sisältötietoja koskeneita pyyntöjä, vaikka sitä ei laissa edellytetäkään.

Maankäyttömuodon muutokset

Vuosanka on suurimmaksi osaksi ML 2.1 §:ssa tarkoitettussa metsätalousoikeudessa. Osa Vuosangasta on otettu Puolustusvoimien maalialue- ja tuliasemakäyttöön Metsähallituksen ilmoituksella poistaa alueet metsätalousoikeudesta. Lisäksi metsätalousoikeudesta on Vuosangassa poistunut tai on poistettu alueita sitä ilmoittamatta. Yhdistys pitää tärkeänä tietää kaikkien sellaisten alueiden sijainnit, laajuudet ja maankäyttömuodossa tapahtuneiden muutosten ajankohdat. Arvioitaessa YVA-asetuksen 6.1 §:n 2 f) kohdan soveltumista Vuosangassa tulee olla käytettävissä riittävät tiedot puuston pysyvän poiston alueiden kumulatiivisesta pinta-alasta.

Teiden rakentaminen

Yhdistys pyrkii osaltaan edistämään sen toiminta-alueella sijaitsevien suojelualueiden suojelutavoitteiden turvaamista. Vaihekaavan valmistelussa tarkastellaan LSL 65.1 §:n mukaisten arviointien suorittamistarvetta Vuosangassa ja sen lähialueilla. Arviointiasiaan liittyy myös Oulun hallinto-oikeudessa vireillä oleva Yhdistyksen tekemä valitus¹.

Liitteessä 1² esitetty viittaa Yhdistyksen käsityksen mukaan osaltaan sellaisten Metsähallituksen asiakirjojen olemassaoloon, joita Metsähallitus ei ole Yhdistykselle toistaiseksi antanut, vaikka ne ovat sisältyneet pyyntöjen piiriin. Metsähallituksen ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen Yhdistykselle antamista tiedoista ilmenee, että Metsähallitus on rakentanut viime vuosina Vuosangan alueelle Puolustusvoimien käyttöön luovutettuja teitä. Yhdistys pitää selvänä, että liikelaitoksena toimivan Metsähallituksen ja Puolustushallinnon välillä on tehty Metsähallitukselle taloudellisia vaikutuksia aiheuttavasta rakentamisesta sopimus/sopimuksia ja/tai on olemassa muita asiakirjoja, joista pyydetyt tiedot käyvät ilmi. Ne eivät käy ilmi Puolustushallinnon rakennuslaitoksen Yhdistykselle antamista Kainuun paikallisen yhteistyöryhmän kokousmuistioista.

Yhdistys on pyytänyt Liitteestä 2³ ilmenevästi sisältötietoja asiakirjoista, joissa käsitellään Vuosangan ja sen lähialueen tiestön rakentamisen liittymistä Puolustusvoimien tarpeisiin.

Tiestön rakennushankkeet ja teiden käyttö on otettava LSL 65.1 §:n mukaisessa tarkastelussa huomioon arvioitaessa niiden vaikutuksia Natura 2000 -alueiden suojeluarvoihin kokonaisuutena sekä yhdessä muiden aluetta koskevien suunnitelmien ja hankkeiden kanssa.

1 Valitus Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen antamasta päätöksestä (10.8.2010, Dnro KAIELY/181/07.01/2010) koskien luonnonsuojelulain 57.2 §:n mukaista vireillepanoa hallintopakon asettamiseksi. Oulun hallinto-oikeuden diaarinumero 01010/10/5402.

2 Metsähallituksen vastaus Dnro 3998/620/2006, 13.7.2010.

3 Sähköposti Yhdistys - Metsähallitus 9.8.2010.

Tiedon saamisella toteutuneen tiestön rakentamisen perusteista ja tarpeesta on näistä syistä Yhdistykselle olennaista merkitystä.

Metsänhakkuut

Metsähallitus on suorittanut elokuussa 2010 Vuosangassa noin 3 hehtaarin laajuisen päätehakuun Pellinkankaan Natura 2000 -alueen välittömässä läheisyydessä metsikkökuvioilla 103.2-4 ja 103.4-6. Hakkuuta varten tehdyn metsänkäyttöilmoituksen (Liite 3) mukaan hakattu puusto olisi ollut 139-vuotiasta. Kaikkien muidenkin samalla metsänkäyttöilmoituksella ilmoitettujen avohakattujen kuvioiden puusto olisi ollut ilmoituksen mukaan saman ikäistä. Yhdistyksen kahdella edellä mainitulla kuviolla suorittamissa pistokoeluonteisissa tarkistuksissa on puiden vuosirenkaiden perusteella saatu hakatun valtapuuston iäksi noin 160-180 vuotta.

Metsähallitukselle myönnetyn metsäsertifikaatin mukaan Metsähallitus hakkaa vain kestävän kehityksen mukaisesti kasvatettuja puita. Yhdistyksen käsityksen mukaan Metsähallitus katsoo valtapuiltaan yli 140-vuotiaiden metsien olevan niin sanottuja vanhoja metsiä, jollaisten hakkaaminen ei olisi kyseisen metsäsertifikaatin mukaista. Metsähallituksen puuraaka-aineen alkuperäsertifikaatti puolestaan takaisi raaka-aineen alkuperän olevan sertifikaatinmukaisen, mikäli puu on peräisin metsäsertifioidusta metsästä.

Hakuun sertifikaatinmukaisuus edellyttää hakuun olevan LSL:n mukainen. Pellinkankaan hakkuuhankkeessa, samoin kuin lukuisissa muissa Vuosangan alueella 2000-luvulla suoritetuissa, olisi tullut harkita LSL 65.1 §:n mukaisen arvioinnin tarpeellisuutta objektiivisten seikkojen perusteella (vrt. KHO:2006:101) ja ottaa siinä huomioon muun muassa niin sanottu reunavaikutus Natura 2000 -alueelle.

Edellä esitetyistä syistä on kyseisen hakuun puutavaran ostajalle annetun alkuperätiedon selvittäminen Yhdistykselle merkityksellistä.

C. Toimenpiteet ja menettelyt, joita pidämme lain tai velvollisuuksien vastaisina

1. Eräiden lakien vastaisuus

JulKL (Kaikki kantelun kohteet)

Tässä kirjoituksessa viitatus JulKL:n vastaista menettelyä koskevat oheistettujen liitteiden kohdat on taustaväritetty liitteissä vaaleanpunaisella [] värillä, kun taas jäljempänä tässä luvussa viitatus muita säädöksiä koskevat kohdat on taustaväritetty liitteissä harmaalla [] värillä.

Liitteestä 4 ilmenee, että Metsähallitus ei ole katsonut asiakirjoikseen huomattavaa määrää JulKL 5.2 §:n mukaisia asiakirjoja, muun muassa Puolustushallinnon rakennuslaitokselta saamiaan edellä viitatus momentin mukaisia Kainuun paikallisen yhteistyöryhmän kokouksista laadittuja muistioita. Lisäksi Liitteestä 4 ilmenevä Metsähallituksen käsitys asiakirjojensa säilytysvastuusta ei Yhdistyksen käsityksen mukaan ole lainmukainen eikä ainakaan voi olla Metsähallituksen sisäisten ohjeiden mukainen.

Metsähallitus on soveltanut Liitteestä 7⁴ ilmenevästi JulKL 24.1,17 §:ää virheellisesti jättäessään antamatta asiakirjan sisältötiedon kyseisen puunmyyntisopimuksen julkisesta

4 Sähköposti Päällikkö A - Yhdistys 22.9.2010 ja sähköposti Yhdistys - Metsähallitus 13.10.2010, kohta 5.

osasta JulkL 10 §:n mukaisesti. Metsähallituksen viittaamaa momentin 17 kohtaa ei tule voida soveltaa asiakirjan salaamistarkoituksiin tapauksissa, joissa kohdassa tarkoitettua taloudellista vahinkoa saattaisi julkisyhteisölle aiheuttaa tämän asiakkaalleen mahdollisesti antaman harhaanjohtavan tiedon esille tuleminen, eikä ainakaan, jos tieto on annettu tietoisesti.

Liitteessä 9 esitetyssä kuvioluettelossa on merkintä "vain metsäkeskuksen sisäiseen käyttöön". Kun kyseessä on selvästi julkinen asiakirja, on merkintä JulkL:n vastainen.

PL ja HL (Kaikki kantelun kohteet)

Yhdistys paheksuu voimakkaasti, että kantelun kohteet ovat pompotelleet sitä kantelun liitteistä ilmenevällä tavalla. Yhdistys joutuisi taas lähestymään kantelun kohteita, jatkamaan tiedon "lypsämistä", jotta se varmistuksen peräämiinsä asioihin voisi saada. Kantelun kohteiden menettely on ollut muun muassa PL 21.1 §:n, HL 7 ja 8 §:n sekä JulkL 9 §:n vastaista, ja Metsähallituksen menettely lisäksi HL 21.2 §:n vastaista.

Metsähallituksen menettelyn tekee erityisen moitittavaksi se, että apulaisoikeuskanslerin päätöksen Dnro 424/1/07 (30.6.2008) mukaan Metsähallitus oli jo silloisessa kantelutapauksessa myöntänyt menetelleensä JulkL:n vastaisesti viivytellessään pyydettyjen asiakirjojen luovuttamisessa Yhdistykselle ja jättäessään tekemättä päätöksen siten kuin JulkL 14 §:ssä edellytetään.

Yhdistys esitti 4.11.2010 Metsäkeskukselle lähettämänsä sähköpostin (Liite 5) kohdassa 7) vaatimuksen, johon Päällikkö B:n samana päivänä antamassa vastauksessa⁵ ei kiinnitetä tarpeellista huomiota. Päällikkö B on laiminlyönyt velvollisuutensa antaa asiassa valituskelpoisen ratkaisun.

ML (Metsähallitus ja Päällikkö A)

Metsähallitus esitti 22.9.2010 Yhdistykselle, että pinta-alaltaan lähes 3400 hehtaarin laajuinen Vuosangan maali alueen maankäyttömuoto olisi muuttunut 23.4.2008 eikä alue enää sen jälkeen olisi ollut ML 2.1 §:ssa tarkoitettua metsätalousaluetta (Liite 5⁶). Yhdistyksen käsityksen mukaan Päällikkö B on 4.11.2010 antamassaan vastauksessa yhtynyt Metsähallituksen väitteeseen (Liite 5⁷). Yhdistyksen käsityksen mukaan Metsähallitus kuitenkin esitti 18.11.2010, että kyseinen maali alue olisi sittenkin ML:ssa tarkoitettua metsätalousaluetta, vaikkakin vastaus on nähtävästi yksiselitteinen vain, mikäli "metsätaloustoimintaa" ylipäänsä harjoitetaan vain ML:ssa tarkoitetuilla metsätalousalueilla (Liite 5⁸). Yhdistyksen tulee saada esittämänsä selvään merkitykselliseen kysymykseen (Liite 5, 5.11.2010, 1. kappale) selvä vastaus.

Yhdistyksen edustaja on saanut Liitteen 6 mukaisen metsänkäyttöilmoituksen sisältötiedon käteen 13.9.2009 Päällikkö B:ltä, jonka mukaan ilmoitus oli tuolloin ainoa Kainuun metsäkeskuksen hallussa ollut Vuosangan ampumaradan aluetta koskenut metsänkäyttöilmoitus. Vasta tätä kantelua valmistellessaan on Yhdistys havainnut Liitteen 6 esittävän kuvion 253.1 osalta hakkuuta, jossa siemenpuut jätettiin eikä niiden poistoa. Siemenpuut on poistettu myöhemmässä, ilmoittamatta jätetyssä hakkuussa.

5 Sähköposti Päällikkö B - Yhdistys 4.11.2010.

6 Sähköposti Maankäyttö - ja ympäristöpäällikkö - Yhdistys 22.9.2010.

7 Sähköposti Päällikkö B - Yhdistys 4.11.2010.

8 Sähköposti Maankäyttö - ja ympäristöpäällikkö - Yhdistys 18.11.2010.

Metsähallitus on mainittu tiedoksisajana Kainuun ympäristökeskuksen 4.4.2008 antamassa päätöksessä⁹, jonka mukaan Vuosangan maali alueeseen sisältyvän Vuosangan ampumaradan rakentaminen¹⁰ edellyttää ympäristölupaa. Metsähallitus on Yhdistyksen käsityksen mukaan poistanut metsikkökuviot 259, 253.1 ja kuvioiden 253.1 ja 253.2 välisen osan kuviosta 5 (Liite 6) ML 2.1 §:n mukaisesta metsätalousoikeudesta ML 3.2 §:ssa säädetyn vastaisesti.

Metsähallitus on Yhdistyksen käsityksen mukaan jättänyt Vuosangassa huolehtimatta ML 8 §:n mukaisesta puuston uudistamisesta muun muassa metsikkökuvioilla 77 (Liite 7¹¹, Liite 8) sekä 259, 253.1 ja 5 (Liite 6). Yhdistyksen käsityksen mukaan Metsähallitus on menetellyt Vuosangassa samoin useiden muidenkin metsikkökuvioiden kanssa, muun muassa kuvion 77 ohella muillakin tykistön tuliasema-alueilla. Vaikka ML 3.3. §:n mukaista tosiasiallista maankäyttömuodon muutosta ei olisikaan ilmoitettu, on ML 3.4 §:a sovellettava, jos 3 momentissa tarkoitettu hakkuu tai muu toimenpide todetaan tapahtuneeksi vastoin ML:n säännöksiä.

Yhdistys pitää mahdollisena, että Metsähallitus on jättänyt ilmoittamatta maankäyttömuodon muutoksia useissa maali alueen laajoissa hakkuuhankkeissa tuliasemahakkuiden lisäksi. Liitteessä 9 on lueteltu laajoja "erikoishakkuuta". Liitteestä 10 ilmenee, että ainakin osaan niistä liittyy maankäyttömuodon muuttuminen. Yhdistys pitää ilmeisenä, että tosiasiallisia maankäyttömuodon muutoksia on Vuosangassa tapahtunut laajemmin kuin on ilmoitettu.

Liitteistä 9 ja 10 sekä edellä esitetystä yhdessä ilmenee, että YVAA 6.1,2f §:ssa tarkoitettu puuston poisto on Vuosangassa toteutunut huomattavasti yli 200 hehtaarin laajuudella alueella. Vaikka kyse on suurelta osin noin 10 vuoden takaisista hakkuista, koskevat ne vaikutusten kumulatiivisuuden huomioonottamisvelvoitteen vuoksi Vaihekaavan kannalta ajankohtaisia ja ylipäänsä tuleviakin YVA-tarkasteluja.

Metsikkökuviota 77, Vuosangan muita tykistön tuliasema-alueita ja mahdollisia muita vastaavia Vuosangan alueita koskien on Metsähallituksen menettelyä, maankäyttömuodon tosiasiallisen muutoksen ilmoittamatta jättämistä, pidettävä merkityksellisenä. Sitä on syytä tarkastella kiinteistövero- ja YVA-kysymysten kannalta ja, vaikutusten kumulatiivisuuden vuoksi, myös ympäristöministeriön 15.6.1999 antamaa Vuosangan YVA -ratkaisua vasten. Siinä ministeriö katsoi, ettei sille esitetty puuston tuleva pysyvän poiston pinta-ala huomioon ottaen Vuosangassa tuolloin olisi tarvittu YVA:n suorittamista. Päätöksen nojalla Metsähallituksen ja Puolustusministeriön oli mahdollista solmia 25.1.2000 sopimus Vuosangan silloisen alueen laajentamisesta noin 6000 hehtaarella, eli lähes kaksinkertaiseksi, ilman ympäristövaikutusten arviointia.

Yhdistys pitää välttämättömänä pyrkiä huolehtimaan siitä, että vastaisuudessa ei YVA-velvoitteita voitaisi Vuosangassa harhaanjohtavien eikä virheellisinkään perusteiden ohittaa. Siihen Yhdistys tarvitsee ajantasaista tosiasiatietoa muun muassa Vuosangan tähänastisesta YVAA 6.1,2f §:ssa tarkoitettusta puuston poistosta.

9 Kainuun ympäristökeskuksen päätös 4.4.2008, Dnro KA1-2006-Y-209, ympäristönsuojelulain 84 §:n 1 mom:n 2-kohdan tarkoittamassa asiassa.

10 Myöhemmissä ympäristökeskuksen asiakirjoissa "rakentamisen" sijaan "käyttöönotto".

11 Sähköposti Yhdistys - Metsähallitus 13.10.2010, kohta 3.

ML (Päällikkö B)

Päällikkö B on Yhdistyksen käsityksen mukaan jättänyt ainakin metsikkökuvioita 77, 259, 253.1 ja 5 koskien huolehtimatta valvontavelvollisuudestaan uuden puuston aikaansaamiseksi. Yhdistyksellä ei ole tietoa kolmen viimeisimmän edellä mainitun metsikkökuvion hakkuuajankohdista.

Päällikkö B:n vastauksessa (Liite 5¹²) esitetään, että maankäyttömuodon faktinen muuttuminen ratkaisisi metsän uudistamisvelvoitteen valvonnan ja täytäntöönpanon - ei kiistanalaiset lupa-asiat. Väitteen virheellisyys metsikkökuvioiden 259, 253.1 ja 5 osalta ilmenee Liitteestä 7¹³. Kyseisessä tapauksessa "kiistanalainen" lupa-asia (velvoite hakea ympäristölupaa) nimenomaan ratkaisee, että maankäyttömuoto ei ole voinut muuttua. Vaikka aie ottaa alue muuhun käyttöön olisi ollut todellinen, ei peruuntuminen ole voinut johtua sellaisesta ML 3.4 §:ssa tarkoitettusta esteestä tai syystä, johon ei ole voinut kohtuudella varautua, etenkin kun otetaan huomioon Metsähallituksen asiantuntemus ja se, että kyseinen ampumarata on nimenomaan YSA 1.1 § 14 a) kohdan mukainen ja siten suoraan asetuksen nojalla ympäristöluvanvarainen.

Kun otetaan huomioon Metsähallituksen 18.11.2010 antama vastaus (Liite 5), on ilmeistä, että Päällikkö B:n 4.4.2010 Yhdistykselle antama vastaus maankäyttömuodon muutoksesta on olennaisesti virheellinen. Yhdistyksen käsityksen mukaan se on myös annettu virallis- ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita noudattamatta sekä suoranaisessa Yhdistyksen harhauttamistarkoituksessa (Liite 7, ks. alaviite 12). Menettelyn moitittavuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että Päällikkö B:n vastaus koski lähes 3400 hehtaarin laajuisia aluetta.

Päällikkö B on jättänyt ML 17 §:n mukaisen katselmuksen järjestämättä edellä viitattuja neljää kuviota koskien. Lisäksi katselmus tulee järjestää kuvion 77 ohella vähintään kaikilla muilla tykistön tuliasema-alueilla Vuosangassa, sekä tarpeen mukaan myös muilla tässä asiassa tehtävissä selvityksissä esille tulevilla alueilla, joihin katselmussäännös soveltuu.

Päällikkö B on jättänyt ML 22 §:n vastaisesti ML 18 §:ssä tarkoitettua teon tai laiminlyönnin todettuaan ilmoittamatta asiasta syyttäjälle syytteen nostamista varten. Päällikkö B:n 4.11.2010 antamasta vastauksesta (Liite 5) mielestämme ilmenee, että Päällikkö B ei ole aikeissaan ryhtyä häntä velvoittaviin toimiin tietoonsa tulleissa Vuosangan metsikkökuvioita koskevien laiminlyöntien tapauksissa.

Edellä viitatuissa tapauksissa ei voida katsoa olleen eikä olevan olemassa sellaisia erityisiä syitä, että ML 22 §:n mukainen ilmoitus syyttäjälle voitaisiin jättää tekemättä. Tapauksiin liittyvät erityiset syyt nimenomaan edellyttävät ilmoituksen tekemistä. Hakkuiden suorittaja ja metsänkäyttöilmoitukset tekemättä jättänyt Metsähallitus on asiantuntijaorganisaatio, jonka voidaan kohtuudella odottaa tienneen velvollisuutensa. Metsätalousmaata omistavien kyläläisten kannalta asiassa on lisäksi kyse PL 6 §:ssä tarkoitettua yhdenvertaisuudesta metsälakia sovellettaessa.

KVL (Metsähallitus ja Päällikkö A)

KVL 3 §:ssä on säädetty kiinteistöverosta vapaat kohteet. Ampumaradat, maalialueet ja tuliasema-alueet eivät sisälly niihin. Metsähallitus on nähtävästi jättänyt ilmoittamatta kyseiset maankäyttömuodon muutokset kiinteistörekisteriin, siten tosiasiallisesti eväten

12 Sähköposti Päällikkö B - Yhdistys 4.11.2010.

13 Sähköposti Yhdistys - Metsähallitus 13.10.2010, kohta 4, 2. kappale.

veroviranomaiselta mahdollisuuden määrätä kiinteistövero maksettavaksi metsätalouskäytöstä poistuneista Vuosangan alueista Kuhmon kaupungille, Yhdistyksen kotikunnalle. Tässä asiassa on Yhdistyksen edustamien kyläläisten kannalta kyse myös PL 6 §:n mukaisesta verovelvollisten yhdenvertaisuudesta kiinteistöverotuksessa.

Yhdistys ei ole perillä kaikkien Vuosangassa olevien rakennusten omistus- ja hallintatilanteesta. Sen tiedossa ei ole, että Senaatti-kiinteistöjen lisäksi Metsähallitus edelleen omistaisi tai hallinnoisi Vuosangassa rakennuksia. Vuosangassa olevien muiden kuin mahdollisten maankäyttö- ja rakennuslain 146 §:ssä tarkoitettujen rakennusten tietoja ei Yhdistyksen käsityksen mukaan ole ilmoitettu asianmukaiseen rekisteriin, jotta kiinteistövero voitaisiin rakennuksille määrätä. Yhdistyksen käsityksen mukaan kiinteistöveronalaisia rakennuksia on Vuosangassa noin 20 kappaletta.

2. Pyydettyjen sisältötietojen antamatta jättäminen julkisista viranomaisen asiakirjoista (JulkL) ja muiden tietojen antamatta jättäminen (PL, HL)

Tässä kantelun luvussa viitatu liitteiden kohdat on taustaväritetty liitteissä keltaisella [] värillä.

Liitteistä ilmenee, että Yhdistys on joutunut käymään kohtuutonta "kissa ja hiiri -leikkiä" erityisesti Metsähallituksen kanssa saadakseen tarpeellisiksi katsomiaan tietoja, muun muassa tarkentamalla yhä uudelleen jo alunperinkin riittävän yksilöityjä pyyntöjä, pyrkimällä "saartamaan" pyynnön kiertämismahdollisuuksia yhä ahtaammalle ja pyytämällä tietoja diaareista ja arkistokaavasta.

Metsähallituksen ja Päällikkö A:n menettelyt

Ajantasaiset pyynnöt, jotka ilmenevät oheistetuista liitteistä ja jotka kantelun kohteet ovat toistaiseksi jättäneet täyttämättä, koskevat sisältötietoja seuraavista asiakirjoista:

- a) Asiakirjat, joista ilmenee maankäyttömuodon muuttuminen Ukonahon tuliasema-alueella tai taimikon perustamista koskevien toimenpiteiden saattaminen siellä loppuun (Liite 4¹⁴).
- b) Metsähallituksen arkistokaava tai mahdollinen muu asiakirja (tai -kirjat), jossa on JulkL 18.1,2 §:n mukaisesti kuvattu Metsähallituksen pitämistä tietojärjestelmistä saatavissa olevat julkiset tiedot, siltä osin kuin tiedoissa käsitellään tiestön rakentamista ja hakkuita Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueella ja sen lähialueella sekä Metsähallituksen ja Puolustusvoimien välisiä asioita Vuosangan aluetta koskien (Liite 4¹⁵).
- c) DNV Certification Oy/Ab:n auditointiraportti Pellinkankaan osalta (Liite 7¹⁶).
- d) Kaikki ne minkä tahansa tahon laatimat Metsähallituksen asiakirjat a) joissa on sovittu Metsähallituksen ja puolustushallinnon välillä [Liitteessä 1] viitatuissa muistion kohdissa tarkoitettujen teiden rakentamisesta, b) joissa puolustushallinto esittää kyseisten teiden rakentamista, c) joista rakentamisen tarkoitus ilmenee, ja d)

14 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 7.9.2010, kohta 2.

15 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 7.9.2010; ks. myös Liite 7, sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 13.10.2010, kohta 6.

16 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 13.10.2010, kohta 7.

joissa ylipäänsä on viitattu kyseisten teiden rakentamiseen.(Liite 7¹⁷).

- e) mahdollisesti tarkemmin hakkuun jälkeen tehdystä päivityksestä ja mahdollisesti tehdystä aluetta koskevasta maankäyttömuodon muutosilmoituksesta (Liite 7¹⁸)
- f) Puutavaran alkuperää koskeva tieto Metsähallituksen ja Enso Oyj:n välisestä puunmyyntisopimuksesta koskien elokuussa 2010 suoritettua Pellinkankaan hakkuuta. (Liite 7¹⁹), tai

puutavaran alkuperää koskeva tieto siitä JulkL 6.1,2 §:n perusteella julkisesta tarjouspyynnöstä²⁰, joka johti Metsähallituksen ja Enso Oyj:n välisen edellä viitatus puunmyyntisopimuksen tekoon (mikäli tarjouspyynnön alkuperäehto on sama kuin myyntisopimuksessa, yhdistykselle riittää asiakirjan sisältötieto jommastakummasta asiakirjasta, kunhan niiden samanlaisuus vastauksessa todetaan) (Liite 7²¹).

- g) Yhdistys esittää tässä yhteydessä, että aikaisempien pyyntöjen lisäksi se pitää tarpeellisena saada asiakirjojen sisältötiedot Metsähallituksen työohjeista, jotka on laadittu kyseisten metsikkökuvioiden 103.4 ja 103.2-4 hakuiden toteuttamiseksi.

Metsähallitus ei ole vastannut asianmukaisesti Yhdistyksen pyyntöön vahvistaa tämän päätelmä, ettei kuviolla 259 tehtyä hakkuuta koskevaa metsänkätöilmoitusta ole tehty. (Liite 5²²)

Päällikkö B:n menettely

- h) Päällikkö B on jättänyt antamatta Yhdistykselle tämän 4.11.2010 lähettämän sähköpostin kohdissa 1, 2, 4, 5 ja 7 pyydyt tiedot (Liite 5).

D. Oikeuskanslerilta toivotut toimenpiteet

Yhdistys toivoo, että oikeuskansleri velvoittaisi:

- 1) Metsähallituksen ja Kainuun metsäkeskuksen antamaan pyydyt asiakirjojen sisältötiedot ja muut pyydyt tiedot viipymättä sekä korjaamaan menettelynsä kyseisiltä osin vastaisuudessa;
- 2) Metsähallituksen antamaan Yhdistykselle tiedon kaikista Vuosangan alueella tehdyistä maankäyttömuodon muutoksista 15.6.1999 lähtien, mukaanlukien niiden ajankohdat, alueiden sijainti kartalla osoitettuna ja alueiden pinta-alat, antamaan asiakirjojen sisältötiedot vastaavista maankäyttömuodon muutosilmoituksista sekä korjaamaan menettelynsä kyseisiltä osin vastaisuudessa;

17 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 13.10.2010, kohta 2).

18 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 13.10.2010, kohta 3).

19 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 13.10.2010, kohta 5).

20 Tarkemmin ostotarjouspyyntö.

21 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 13.10.2010, kohta 5

22 Sähköposti Yhdistys-Metsähallitus 13.10.2010, kohdan 4 viimeinen kappale. Ks. myös sama liite, sähköposti Päällikkö A -Yhdistys 18.11.2010 sekä sähköposti Yhdistys-Kainuun metsäkeskus 4.11.2010 ja siihen Päällikkö B:n samana päivänä antama vastaus.

3) Metsähallituksen ilmoittamaan Vuosangassa omistamansa tai hallinnoimansa kaikki kiinteistöveronalaiset kohteet asianmukaisille viranomaisille, jotta veroviranomainen voisi tietojen perusteella määrätä kiinteistöveron.

4) Päällikkö B:n ryhtymään asiassa ML:ssa, metsäkeskuslaissa ja muissa sovellettavissa säädöksissä säädettyihin häntä velvoittaviin toimenpiteisiin ja korjaamaan menettelynsä kyseisiltä osin vastaisuudessa;

5) Päällikkö B:n toimintaa valvovan maa- ja metsätalousministeriön ryhtymään asiassa sitä velvoittaviin toimenpiteisiin ja ottamaan harkinnassaan huomioon metsäkeskuslain 8 §:n.

Lisäksi Yhdistys toivoo, että oikeuskansleri ryhtyisi muihin kantelun johdosta mahdollisesti tarpeellisiksi katsomiinsa toimenpiteisiin.

Ylä-Vieksillä 3.1.2011

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry

Eeva Kyllönen
puheenjohtaja

Timo Niskanen
varapuheenjohtaja

Pekka Pääkkönen
hallituksen jäsen

LIITTEET:

- 1) Metsähallituksen Vastaus_Dnro3998/620/2006_13.7.2010
- 2) Sähköpostivaihtoa_Yhdistys-Metsähallitus_9.8.2010-20.8.2010
- 3) Metsankayttoilmoitus_Pellinkangas4197_Metsähallitus_vastaanotettu24.08.2009
- 4) Sähköpostivaihtoa_Yhdistys-Metsähallitus_27.8.2010-7.9.2010
- 5) Sähköpostivaihtoa_Yhdistys-Metsähallitus-KainuunMetsakeskus_7.9.2010-18.11.2010
- 6) Metsankayttoilmoitus_kuvio253.1_Metsähallitus_30.4.2004
- 7) Sähköpostivaihtoa_Yhdistys-Metsähallitus_27.8.2010-13.10.2010
- 8) Metsankayttoilmoitus_kuvio77_Metsähallitus_25.05.2000
- 9) Kuvioluettelo_Metsakeskus_13.08.2009
- 10) Metsankayttoilmoitus_Metsähallitus_29.10.1999